

Verenigde Doopsgezinde Gemeente Heerenveen en Tjalleberd. Uitgesproken op 6 en 13 maart 2022. Nederlandse tekst van een Fryske tsjinst. De Tien Woorden in Deut. 5:6-22a. Ds. Pieter Post, Liederen 137a. Toen wij langs het water zaten; 539 Jezus diep in de woestijn; lied 1008 Recht in het licht verheven; lied 310 Eén is de Heer, de God der goden; lied 1006 Onze Vader; lied 994 Voor hen die ons regeren.

Toespraak

Het zou zomaar kunnen zijn dat de liederen van vandaag ons wat meer dan gewoon aanspreken door de toestand in Oekraïne. Dat wij hier niet tevergeefs zijn, en zijn gaan staan omdat wij het er niet bij willen laten zitten. Liturgie is altijd een acte van protest tegen een gevestigde wereldse orde. Om getuigen te zijn van Iemand anders dan de schurken en ploerten die ons op de knieën dwingen voor hun eer en glorie. Om uiting aan de schande te geven van een wereld in brand. Wij leven vanuit een andere bron van geloof die ver boven alles uitstijgt wat kwade machthebbers denken, zeggen en doen.

Onze bron van geloven wordt niet ingegeven door mensen die uit zijn op het kort houden van onderdanen. Onze bron van geloven wordt niet ingegeven door leugens en begeerten, door het onverstand van mensen die zich meer wanen dan de Ene God en zijn woorden. Wij claimen zo vaak dat wij wel in de wereld zijn, maar er niet ván. Onze bron van geloven is daarom niet van deze wereld, maar wel realistisch. ‘Laten we realistisch zijn, laten we geloven’, was ooit de titel van een boek over de kracht van het geloof.

Toen een niet-gelovige een rabbijn vroeg naar de zin van het leven, antwoordde de rabbijn: ‘De zin van het leven ligt hierin, dat wij werken aan de hemel op de aarde’. En dat klinkt ons misschien wat wollig in de oren, maar dat is wel waar. De tien woorden die wij hebben gelezen, laten zo’n ander licht schijnen over het leven dat wij doormaken. Wat dat werkelijk kan zijn, en zoals het bedoeld is. Maar wij nemen wat gematigde posities in waardoor de hemel op de aarde geen kans krijgt. ‘Ja’, we zeggen dan, ‘zo zou het eigenlijk wel moeten zijn’. Of: ‘Ja, hier slaan wij de plank aardig mis’. Of: ‘Het moet voortaan wel anders’. Wat hebben wij aan zulke reflecties? Wij laten dan alles voor wat het is. Een andere weg inslaan vinden wij maar al te lastig. Maar dan horen telkens opnieuw: ‘Jij, word niet als die ander’. Wij worden aangesproken.

Jij, wordt niet als die ander, die door de knieën gaat voor de ploerten van deze aarde. Jij, wordt niet als die ander, die slaven en vluchtelingen van ons maakt. Jij, word niet als die ander die ons uitmoordt. Jij word niet als die ander, die de naties en onze liefsten van ons uiteenrijt. Jij, word niet als die ander, die het land steelt en inneemt. Jij word niet als die ander die liegen kan dat hij barst. Jij, word niet als die ander, die zich jouw land, met zijn mensen en hun huizen toeëigent.

Jij. Laat je niet verliezen in de mensen die wartaal uitspreken zoals een Russische leider die om de haverklap de woorden genocide en nazisme uitkraamt dat in Oekraïne zou plaatsvinden. Sinds 2012 begon hij aan zijn derde regeerperiode. Met de zegen van een homofobe Russisch-Orthodoxe kerk werd het grootideaal van de ‘Russische vrede’ aangekondigd. Wat doet denken aan de Pax Romana, en in de twintigste eeuw aan een Duizendjarig rijk, dat op zijn zachtst gezegd, wat minder veelbelovend uitwerkte dan werd voorgeschoteld: zeg maar gerust meedogenloos. Dat zijn grote woorden die de eigen bevolking trots moest maken, een identiteit moest geven, en doen geloven dat wij beter zijn het westen. Grote woorden waar wij van schrikken. Die ons beangstigen. En mochten wij zwak zijn, ons door laten meeslepen. Nee, ga niet door de knieën. Blijf staan.

Op deze tweede zondag van de 40dagentijd en tot aan Pasen, bezinnen wij ons op het bestaan op aarde. Is de hemel al op de aarde? De hemel is er nog lang niet. De toestand in Oekraïne geeft daaraan een extra dimensie. Een bezinning op hoe wij in de korte tijd dat wij hier zijn, onze zin aan het leven geven. En dat dat van tijd tot tijd een zware aangelegenheid is, dat heeft dat volk van Israël ondervonden en ingezien. Zij hadden die akelige tijd van slavernij en onderdrukking in Egypte achter de rug. En toen zij daaruit waren bevrijd, hebben zij gedacht dat tegenover die mensonterende toestanden iets anders moest komen. Anders houdt niemand het in deze wereld uit.

Die tien woorden zijn geworteld in hun eigen geschiedenis. En de boodschap is telkens: Jij, wordt niet als die ander. En dan moeten we denken aan de onderdrukkende Egyptenaren. Word niet zoals zij. Vanuit die tragiek van het leven, zijn de tien woorden opgeschreven. Word niet als die ander. Als een alternatief voor de wereld. Dat het niet opnieuw zover zal komen dat de ploert en de schurk het voor het zeggen krijgen. Tegen dat soort van onverstand staat die Ene God die de wereld zijn vrijheid geeft door zijn woorden. Het volk van Israël had allang ingezien dat mensen machteloos worden wanneer zij andere goden aanbidden zoals de farao's zichzelf zagen en later de Romeinse keizers, en dichterbij stalinistische en hitleriaanse types. Want wanneer dan ook, wij weten nu al dat de geschiedenis ons leert, dat het verkeerd zal afgelopen met de machtswellusteling.

Jij. Wij worden als individuele mensen aangesproken. Rabbi Levi sprak: God moeten we zien als een portret dat altijd iemand aankijkt. Duizend mensen kunnen ernaar kijken, maar het portret kijkt iedereen persoonlijk aan. Vandaar dat er ook niet staat Ik ben de Ene jullie God, maar Ik ben de Ene jouw God. En het is dan aan ons hoe wij niet zullen worden als die ander. Hoe wij alles en iedereen bij elkaar houden in plaats van verscheuren. Hoe wij wat van onze naaste is, bij hem laten.

En ik denk dat dat ook de bedoeling is geweest van wat de laatste leider van de Sovjet-Unie. Gorbatsjov, met zijn 'glasnost' en 'perestroikja', (een nieuwe openheid en hervormingen) sprak de Verenigde Naties (de hele wereld dus) toe in New York in 1988. En hij sprak de hoop uit: 'dat onze gezamenlijke inspanningen onze verwachtingen zullen rechtvaardigen, om een einde te maken aan een tijdperk van oorlog, confrontatie en regionale conflicten, een einde aan onze agressie tegenover de natuur, aan de terreur van hongersnood en armoede, en aan het politieke terrorisme'. Margreet Fogteloo, *I have a dream. Van de Tien Geboden tot 'yes we can'. Belangrijke en bijzondere redevoeringen uit de wereldgeschiedenis*, (Utrecht 2010).

Die tien woorden bevatten eigenlijk de glasnost en de perestroika al sinds eeuwen. Wat wij nu nog nodig hebben is het woord 'oeskorenije', *versnelling*. En dat wij uitzien naar wat er 100 jaar geleden gebeurde in de stad Riga. Daar kwam een einde aan de Russische burgeroorlog. Het verhaal gaat dat er enkele soldaten van het Rode Leger een kerk binnenkwamen, waar een dienst aan de gang was. Een van de soldaten klom de preekstoel op, sloeg de Bijbel open en las: 'Hijzelf zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij'. (Openbaring 21:4) En de soldaat sprak: 'Heden is dit woord in vervulling gegaan'.

Pieter Post.